

บทที่ 5

สรุปผลการประเมิน อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต และ 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ จากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ

วิธีการศึกษา ประยุกต์ใช้รูปแบบ ซิปป์ (CIPP model) ของแดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Daniel L. Stufflebeam) ประเมินใน 4 ด้าน คือ บริบท/สภาวะแวดล้อมของแผนปฏิบัติการ (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลผลิตของการดำเนินงานโครงการ (Product) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนโยบายและแผน/การติดตามและประเมินผลของหน่วยงาน ในสังกัดและในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์เอกสารแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ และ 3) แบบรายงานการประเมินผลแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บจากแบบสอบถามความคิดเห็น และข้อมูลทุติยภูมิ เก็บจากข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) นโยบายรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ฯลฯ และจากเอกสารรายงานผลการดำเนินงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยแนวทางการประเมิน เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน กับเกณฑ์การประเมินที่กำหนด

สรุปผลการประเมิน

1. ผลการประเมินแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ
ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และผ่านเกณฑ์การประเมินที่กำหนดใน 3 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริบท แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและแผนระดับชาติ และผลการประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนโยบายและแผน/ติดตามและประเมินผลของหน่วยงานในด้านความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยี มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกรายการ และด้านกระบวนการ ได้แก่ การนำแผนสู่การปฏิบัติ และการกำกับติดตามและประเมินผล มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากทุกรายการเช่นเดียวกัน สำหรับด้านผลผลิต มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด โดยเมื่อพิจารณาผลการบรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัดของแผน จำนวน 37 ตัวชี้วัด พบว่า ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนด 17 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 45.95

2. ผลการประเมินด้านบริบท ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

2.1 ความสอดคล้องระหว่างแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ กับนโยบายรัฐบาล และแผนระดับชาติ พบว่า ยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล จำนวน 10 นโยบาย ยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ครบทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จำนวน 9 ยุทธศาสตร์ และยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ครบทั้ง 6 ยุทธศาสตร์

2.2 ผลการประเมินความคิดเห็นด้านความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการของกระทรวงของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านนโยบายและแผน/ติดตามและประเมินผลของหน่วยงาน มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการประเมิน พบว่า อยู่ในระดับมากขึ้นไปในทุกรายการ โดยรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารองค์กรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนในการจัดทำแผนของหน่วยงานที่ตอบสนองแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ และรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ

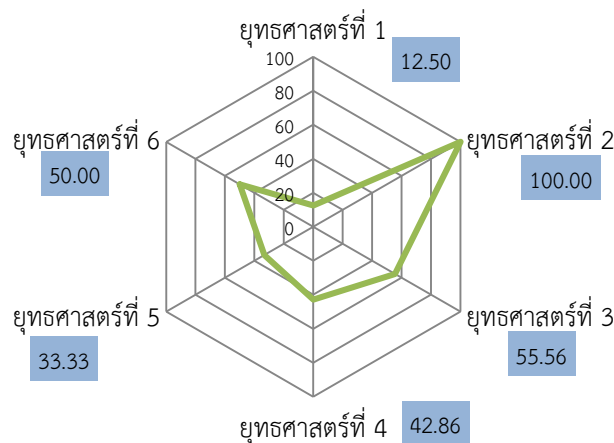
3. ผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวม 3 ด้าน คือ 1) บุคลากร 2) งบประมาณ และ 3) ระบบเทคโนโลยี มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไป และผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไปในทุกด้าน โดยด้านบุคลากร รายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ บุคลากรได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความรู้ ความถนัด และประสบการณ์ และรายการที่มีความเหมาะสมต่ำสุด คือ บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย ด้านงบประมาณ รายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ มีระบบการใช้งบประมาณที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ และมีการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และรายการที่มีความเหมาะสมต่ำสุด คือ งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ สำหรับด้านระบบเทคโนโลยี รายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรายการที่มีความเหมาะสมรองลงมา คือ มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อจัดเก็บข้อมูลในหน่วยงาน

4. ผลการประเมินด้านกระบวนการ ในภาพรวม 2 ด้าน คือ 1) การนำแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติ และ 2) การกำกับติดตามและประเมินผล ผลการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไปและผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่กำหนด เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการนำแผนปฏิบัติการสู่การปฏิบัติ รายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ การนำแผนหรือแนวทางที่กำหนดไว้มาใช้ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และรายการที่มีความเหมาะสมต่ำสุด คือ การทบทวนแนวทางการดำเนินงานเมื่อเกิดปัญหาเพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาให้เกิดขึ้นอีก และด้านการกำกับติดตามและประเมินผล รายการที่มีความเหมาะสมสูงสุด คือ มีการกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานเป็นรายไตรมาสอย่างสม่ำเสมอ และ

รายการที่มีความเหมาะสมต่ำสุด คือ การนำผลการประเมินแผนปฏิบัติการของหน่วยงานมาวิเคราะห์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการในปีถัดไป

5. ผลการประเมินด้านผลผลิต ในภาพรวม ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเกณฑ์เป้าหมายของ ตัวชี้วัดจำนวน 37 ตัวชี้วัด มีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด พบว่า ดำเนินงานได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย จำนวน 17 ตัวชี้วัด จากจำนวนทั้งหมด 37 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 45.95) ไม่บรรลุเป้าหมาย จำนวน 15 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 40.54) และไม่สามารถประเมินผลได้ จำนวน 5 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 13.51) และมียุทธศาสตร์ ที่ดำเนินการได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย จำนวน 1 ด้าน จากยุทธศาสตร์ทั้งหมด 6 ด้าน (ร้อยละ 16.66) คือ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ผลิต พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายทุกตัวชี้วัด จำนวน 4 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 100) สำหรับยุทธศาสตร์อีก 5 ด้าน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของตัวชี้วัด จำนวน 1 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 12.50) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งงานวิจัยที่สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนา ประเทศ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของตัวชี้วัดจำนวน 5 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 55.56) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาส การเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของตัวชี้วัด จำนวน 3 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 42.86) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา บรรลุผล สำเร็จตามเป้าหมายของตัวชี้วัด จำนวน 1 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 33.33) และยุทธศาสตร์ที่ 6 พัฒนาระบบบริหารจัดการ และส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของตัวชี้วัด จำนวน 3 ตัวชี้วัด (ร้อยละ 50.00) รายละเอียดดังแสดงในแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 สรุปผลการบรรลุเป้าหมายตามตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์ของแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ

6. ปัญหาอุปสรรคจากการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ ในภาพรวม พบว่า มีปัญหาในด้านความพร้อมของข้อมูลสารสนเทศที่ยังขาด ความครบถ้วน เพียงพอและทันสมัยสำหรับการนำไปประกอบจัดทำแผนและการรายงานผลการดำเนินงาน ตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านบุคลากรยังขาด ความพร้อมในด้านความรู้ ความเข้าใจและการเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการระดับกระทรวง และระดับชาติที่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถจัดทำแผนงาน/โครงการที่ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และเป้าหมาย

ของแผนได้ตรงตามประเด็นที่ต้องการ การให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนงาน/โครงการในการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติราชการไปสู่การปฏิบัติที่มุ่งเน้นบริหารงานโครงการ/กิจกรรมที่ต่อเนื่องจากปีงบประมาณที่ผ่านมาเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ได้พัฒนางานในลักษณะใหม่แตกต่างจากเดิมเพื่อตอบเป้าหมายของแผนยุทธศาสตร์ ความชัดเจนของตัวชี้วัดในเรื่องคำนิยามเพื่อการจัดเก็บข้อมูล การกำหนดค่าเป้าหมายและตัวชี้วัดกิจกรรม/โครงการไม่สอดคล้องกับตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งการกำหนดค่าเป้าหมายของตัวชี้วัดขาดความท้าทาย การจัดเก็บข้อมูลและรายงานข้อมูล มีการจัดเก็บข้อมูลจากหน่วยงาน/สถานศึกษาในพื้นที่จำนวนมาก ส่งผลให้มีความล่าช้า ไม่เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด และการรายงานข้อมูลบางส่วนไม่เป็นไปตามแนวทางที่กำหนด เน้นกระบวนการดำเนินงานมากกว่าผลผลิตตามตัวชี้วัดของแผนงาน/โครงการที่กำหนด

อภิปรายผล

จากสรุปผลการประเมินแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลตามองค์ประกอบของชิป คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. จากผลการประเมินด้านบริบทของแผน พบว่า แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและแผนระดับชาติ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของส่วนราชการต่างๆ ได้ดำเนินการให้เป็นไปพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มาตรา 9 ได้กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน โดยต้องมีรายละเอียดของขั้นตอน ระยะเวลางบประมาณ เป้าหมายภารกิจ และผลสัมฤทธิ์ของภารกิจ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ต่อการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ และสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่ต้องการให้ส่วนราชการมีการบริหารงบประมาณให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อประเทศ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยคำนึงถึงความต่อเนื่องในการบริหารราชการแผ่นดินควบคู่กับการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) เป็นเครื่องมือหรือกลไกสำคัญที่ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561-2580) สู่การปฏิบัติ ได้กำหนดประเด็นการพัฒนาพร้อมทั้งแผนงาน/โครงการสำคัญที่ส่วนราชการต้องดำเนินการให้เห็นผลเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ โดยมีกลไกของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ซึ่งเป็นแผนแม่บทสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ภายใต้การจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงเพื่อให้การขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

สำหรับผลการประเมินความคิดเห็นด้านความรู้ ความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนโยบายและแผน/ติดตามและประเมินผลของหน่วยงาน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ คณะทำงานการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ ยังขาดความครอบคลุมในกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น

บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการติดตามและประเมินผลของหน่วยงาน บุคลากรที่รับผิดชอบแผนงาน/โครงการสำคัญ/เร่งด่วนต่างๆ ที่เป็นงานต่อเนื่อง หรือแผนงาน/โครงการใหม่ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการได้มาซึ่งข้อมูลผลการดำเนินงานที่ผ่านมาหรือกรอบแนวทางการดำเนินการแผนงาน/โครงการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 อันจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปกำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดหรือกลยุทธ์ของแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ

2. จากผลการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าการจัดทำแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านบุคลากร รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน โดยคำนึงถึงความรู้ ความถนัด และประสบการณ์ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ กระทรวงศึกษาธิการ มีการแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผน งบประมาณและติดตามประเมินผลแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ที่มาจากการมอบหมายจากผู้บริหารระดับสูงจากทุกหน่วยงานในสังกัดและในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านแผน งบประมาณ และการติดตามประเมินผลของหน่วยงานโดยตรง ส่วนบุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ สามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย เป็นรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะบุคลากรในหน่วยงานบางส่วนปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและยุทธศาสตร์หลักของหน่วยงาน แต่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจและความสอดคล้องเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดระหว่างแผนงาน/โครงการของหน่วยงานกับนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับกระทรวง/ระดับชาติ จึงส่งผลกระทบต่อความสำคัญในการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการของหน่วยงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จเป็นไปตามเป้าหมายของแผนระดับกระทรวง/ระดับชาติ

ด้านงบประมาณ รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีระบบการใช้งบประมาณที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ และมีการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการมีการเร่งรัด กำกับติดตามการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และต้องมีการรายงานแผน/ผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ (BB EvMIS) ไปยังสำนักงบประมาณในทุกไตรมาส รวมทั้งมีคณะทำงานด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อกำกับติดตามการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณและผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการของทุกหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

ด้านเทคโนโลยี รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีช่วยให้การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกระทรวงศึกษาธิการมีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ ภายใต้อาณัติความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาฐานข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การรวบรวมและใช้ข้อมูลผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสถิติทางการศึกษาจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการจัดทำแผน และการมีระบบการรายงานแผน/ผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณ (BB EvMIS) ของสำนักงบประมาณ เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้การจัดทำแผนปฏิบัติราชการและการนำแผนปฏิบัติราชการสู่การปฏิบัติมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3. จากการประเมินผลด้านกระบวนการ ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไป แสดงให้เห็นว่า แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ มีความชัดเจนหน่วยงานสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ ส่วนการนำผลการประเมินแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงานมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการในปีถัดไป เป็นรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการทั้งในระดับหน่วยงานและกระทรวงส่วนใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จก่อนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการในปีถัดไป เนื่องจาก การจัดทำแผนปฏิบัติราชการของหน่วยงาน (แผนขอเงิน) ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในเดือนสิงหาคมเพื่อจัดส่งไปยังสำนักงบประมาณ ซึ่งการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการในปีงบประมาณปัจจุบันยังไม่เสร็จสิ้น ประกอบกับการประเมินผลแผนปฏิบัติราชการต้องใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนำมาวิเคราะห์ ส่งเคราะห์ข้อมูล พร้อมทั้งจัดทำรายงานผลการประเมินให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยหน่วยงานส่วนใหญ่จะมีการจัดส่งรายงานผลการดำเนินงานโครงการหลังจากสิ้นไตรมาสที่ 4 ภายใน 15 วัน ทำให้ขั้นตอนการประเมินจึงไม่แล้วเสร็จทันกับระยะเวลาของการจัดทำแผนปฏิบัติราชการในปีถัดไป ส่งผลให้ไม่สามารถนำผลการประเมินแผนปฏิบัติราชการมาใช้ในการทบทวนการดำเนินงานหรือวิเคราะห์ส่งเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติราชการในปีถัดไปได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตามมีการนำผลการติดตามความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงานที่เก็บรวบรวมได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของปีถัดไปในเบื้องต้น

4. จากผลประเมินผลด้านผลผลิต ในภาพรวมผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีผลการดำเนินงานไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ คิดเป็นร้อยละ 40.54 แสดงให้เห็นว่า กระบวนการบริหารจัดการแผนบางส่วนยังขาดประสิทธิภาพ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะปัจจัยหลายประการ ตั้งแต่กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติราชการที่แม้มีการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติราชการกับนโยบาย/แผนระดับชาติ แต่ไม่ได้วิเคราะห์ถึงความเชื่อมโยงระหว่างแผนของหน่วยงานกับแผนปฏิบัติราชการว่ามีการวางเป้าหมายหรือให้ความสำคัญกับแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ เพียงพอหรือไม่ ปัญหาด้านบุคลากรบางส่วนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ และการวิเคราะห์แผนงาน/โครงการที่จำเป็นเพื่อนำสู่การปฏิบัติให้สามารถตอบสนองต่อยุทธศาสตร์และเป้าหมายของแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนงาน/โครงการที่ยังเน้นความต่อเนื่องจากแผนงาน/โครงการเดิมมากกว่าการพัฒนาให้มีความใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการฯ ความชัดเจนของคำนิยามตัวชี้วัดและการจัดเก็บข้อมูลซึ่งหน่วยงานมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในการรายงานข้อมูลที่ขาดความครบถ้วนและไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด

ในส่วนของตัวชี้วัดภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สามารถดำเนินการได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายทุกตัวชี้วัด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กระทรวงศึกษาธิการได้มุ่งเน้นการปฏิรูปครูในทุกมิติผ่านงาน/โครงการต่างๆ อย่างหลากหลาย ได้แก่ โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น โดยการดึงคนเก่งคนดีมาเรียนครูและให้ได้รับการบรรจุในภูมิภาค การจัดตั้งสถาบันครูพัฒนา เพื่อการพัฒนาครูแบบครบวงจร ลดการจัดอบรมสัมมนาซ้ำซ้อน และแก้ปัญหาครูออกนอกห้องเรียน การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพครูที่สอดคล้องกับความต้องการผ่านโครงการคุปองครู โครงการ Boot Camp โดยเชื่อมโยงกับการประเมินวิทยฐานะ การให้ความสำคัญกับระบบสวัสดิการแก่ครู เช่น การปรับปรุงบ้านพักครู การแก้ไขปัญหานี้สินครู ฯลฯ

สำหรับตัวชี้วัดภายใต้ 5 ยุทธศาสตร์ไม่สามารถดำเนินการได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัวชี้วัดที่เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพสถานศึกษาไม่สามารถประเมินผลได้ เนื่องจาก รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูปการประเมินและประกันคุณภาพของโรงเรียนทุกระดับ และให้ชะลอการออกตรวจติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาในเรื่องการประกันคุณภาพของโรงเรียนทุกโรงเรียน โดยให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในเป็นหน้าที่ของโรงเรียนและต้นสังกัดเป็นผู้ให้การส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 48 ตัวชี้วัดเกี่ยวกับระบบฐานข้อมูลกลาง ด้านการศึกษา ซึ่งอยู่ระหว่างดำเนินการโครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลจัดเก็บทะเบียนประวัติผู้เรียนและบุคลากรในสังกัด โดยลงนามในสัญญาหรือข้อตกลงหรือใบสั่งซื้อสั่งจ้างกับบริษัท นอกจากนี้ ความชัดเจนของการสื่อสารและการประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการไม่บรรลุเป้าหมายของตัวชี้วัดที่กำหนด โดยเฉพาะการถ่ายทอดแผนปฏิบัติราชการระดับชาติ/กระทรวงขาดความเชื่อมโยงไปสู่ผู้รับผิดชอบแผนงาน/โครงการของหน่วยงาน ส่งผลให้การจัดทำแผนงาน/โครงการและการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติไม่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การกำหนดกิจกรรมดำเนินการ โดยจะมีผลผลิตในไตรมาสสุดท้ายเพียงครั้งเดียว ทำให้การรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานไม่สอดคล้องกับผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ซึ่งเบิกจ่ายไปจำนวนมากแล้วแต่ยังไม่เกิดผลผลิตหรือผลลัพธ์

ข้อเสนอแนะจากการประเมิน

จากการศึกษาการประเมินผลแผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของกระทรวงศึกษาธิการ สรุปเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1.1 ควรดำเนินการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผน/การติดตามประเมินผล เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสาระสำคัญของนโยบายและแผนในระดับต่าง ๆ และกระบวนการบริหารจัดการแผนและการติดตามประเมินผล รวมทั้งเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและการติดตามประเมินผลให้กับบุคลากรของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องผ่านการประชุม สัมมนา หรือช่องทางอื่น ๆ อย่างทั่วถึงและเหมาะสมและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

1.2 ควรสร้างการรับรู้ให้กับบุคลากรในการให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนแผนงาน/โครงการของหน่วยงานเพื่อตอบสนองเป้าหมายของแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ

1.3 ควรมีการนำผลการประเมินแผนมาพิจารณาในการจัดทำแผนอย่างจริงจัง เพื่อให้สามารถจัดทำแผนบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และส่งเสริม สนับสนุนหน่วยงานให้มีการจัดทำแผนงาน/โครงการเชิงพัฒนาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่ตอบสนองการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

1.4 ควรมีการจัดทำคู่มือตัวชี้วัด กำหนดหลักเกณฑ์ การพิจารณาแผนงาน/โครงการที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติราชการระดับกระทรวงที่ชัดเจน และแผนงาน/โครงการที่รองรับการปรับแผนจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอนาคต

1.5 ควรจัดทำแผนการเบิกจ่ายงบประมาณให้มีความสอดคล้องกับการนำแผนสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติให้ได้ผลสำเร็จ รวมทั้งพิจารณาทบทวนตัวชี้วัดที่บรรลุผลสำเร็จ/

ไม่บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และวิเคราะห์ถึงเหตุปัจจัยของผลดังกล่าว เพื่อกำหนดตัวชี้วัดให้มีความเหมาะสม และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลแผนที่มีประสิทธิภาพ

1.6 ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีและข้อมูลสารสนเทศให้มีความเป็นเอกภาพเป็นปัจจุบัน และพร้อมใช้เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผน งบประมาณ และการติดตามประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.7 ควรพัฒนารูปแบบการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่เข้าถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างการรับรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนระดับชาติ/กระทรวง/หน่วยงาน รวมทั้งเป็นช่องทางประสานงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และตอบข้อซักถามในการปฏิบัติงาน

2. ข้อเสนอแนะเชิงประเมิน

2.1 ควรมีการศึกษาการประเมินแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้าน อันเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดทิศทางการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการในเชิงพัฒนา

2.2 ควรมีการประเมินแผนเชิงคุณภาพควบคู่กับการประเมินเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกและเพิ่มคุณค่าของกระบวนการประเมิน สำหรับปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารแผนของกระทรวงศึกษาธิการ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ